

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 24.10.2016.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Niina Puolusmäki, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö, ylijohtaja Arto Kujala, oikeusministeriö
- ylijohtaja Sami Manninen, oikeusministeriö
- talousjohtaja Tapio Laamanen, oikeusministeriö
- hallitusneuvos, apulaisosastopäällikkö Heikki Liljeroos, oikeusministeriö
- presidentti Timo Esko, korkein oikeus
- laamanni Tapani Koppinen, Keski-Suomen käräjäoikeus
- ylituomari Liisa Heikkilä, Helsingin hallinto-oikeus
- valtiosyyttäjä Christer Lundström, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- johtaja Ritva-Liisa Raatikainen, Oikeusrekisterikeskus
- pääjohtaja Esa Vesterbacka, Rikosseuraamuslaitos
- valtakunnanvouti Juhani Toukola, Valtakunnanvoudinvirasto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- korkein hallinto-oikeus
- Rovaniemen hovioikeus
- Helsingin käräjäoikeus
- Helsingin oikeusaputoimisto
- Pelson vankila

Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Vuoden 2017 talousarvioesityksessä oikeusministeriön hallinnonalan määrärahat ovat noin 916 miljoonaa euroa. Määrärahataso on noin 16 miljoonaa kuluvaan vuoden määrärahatasoa pienempi, jos huomioon ei oteta vuosittain vaihtelevia vaalimenoja. Määrärahojen vähenemisen taustalla ovat erityisesti kilpailukykysovimuksen mukaiset kustannussäästöt.

Lakivaliokunta katsoo, että esitykseen sisältyy oikeusministeriön hallinnonalan kannalta useita myönteisiä määrärahoja. Esimerkiksi turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan ja perheen yhdistämisestä koskeviin asioihin hallintotuomioistuimissa ja oikeusavussa ehdotetaan 19 miljoonaa euroa. Erittäin tärkeitä ovat myös oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmähankkeisiin tarkoitettut 17 miljoonan euron määrärahat, sillä niillä voidaan tehostaa tuomioistuinten, syyttäjien, ulosottoviranomaisten ja Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa. Niin ikään myönteinen on Rikosseuraamuslaitoksen toimintakyvyn turvaamiseen esitetty 3,7 miljoonan euron määrärahalisäys.

Oikeusministeriön arvion mukaan hallinnonalan toimijoiden ensi vuoden taloudellinen tilanne on verraten hyvä. Keskeinen syy tähän on siirtyvien määrärahojen hyvä taso ja kasvu, mikä vuorostaan johtuu ennakkolisesta varautumisesta määrärahakehysten alenemiseen vuosina 2018—2020. Edellä esitetystä huolimatta lakivaliokunta katsoo, että erityisesti tuomioistuinten perusrahoitukseen ja Oikeusrekisterikeskuksen määrärahoihin liittyy ongelmia, joita käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Kehyskauden loppupuolella oikeusministeriön hallinnonalan määrärahatilanne tulee joka tapauksessa merkittävästi kiristymään. Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että tilanteeseen varaudutaan mahdollisimman suunnitelmallisesti ja etupainotteisesti. Esimerkiksi oikeudenhoidon uudistamisohjelman toteuttamista on aiheellista jatkaa ja pyrkiä mahdollisimman pian toteuttamaan sellaisia toimenpiteitä, joilla voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja oikeusturvaa vaarantamatta vähentää toimijoiden työmäärää ja keventää menettelyjä.

Valiokunta keskittyy seuraavassa tuomioistuinten perusrahoitukseen ja Oikeusrekisterikeskuksen määrärahoihin. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota Pelson vankilan akuutteihin investointitarpeisiin.

Tuomioistuinlaitos

Tuomioistuinten perusrahoitus ja ruuhkautuneet tuomioistuimet

Muiden tuomioistuinten toimintamenot vaikuttavat talousarvioesityksessä vähenevän kuluvaan vuoteen verrattuna noin kolmella miljoonalla eurolla (kilpailukykysoästöt eliminoituna). Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että tuomioistuinten perusrahoitus on edelleen liian kireä.

Lakivaliokunta toteaa, että se on useiden vuosien ajan oikeusministeriön hallinnonalan määrärahoja käsitellessään toistuvasti kiinnittänyt vakavaa huomiota tuomioistuinten perusrahoituksen

Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp

kireyteen (LaVL 13/2010 vp, LaVL 17/2011 vp, LaVL 18/2011 vp, LaVL 5/2012 vp, LaVL 10/2012 vp, LaVL 6/2013 vp, LaVL 12/2013 vp, LaVL 9/2014 vp, LaVL 17/2014 vp ja LaVL 6/2015 vp). Lakivaliokunta on erittäin huolissaan siitä, että perusrahoituksen tilaa ei ole korjattu, vaan se jatkuu edelleen kireänä. Oikeusturva on perustuslaissa turvattu perusoikeus. Oikeusturvaan kuuluu muun muassa oikeuden saatavuus ja oikeus asian viivytyksettömään käsittelyyn. Myös Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet sisältävät oikeuden asian käsittelyyn ilman kohtuutonta viivästystä. Oikeudenhoidon määrärahojen riittämättömyys heijastuu viime kädessä asioiden käsittelyn kestoon ja laatuun ja siten oikeusturvan toteutumiseen. Asioiden viipymisellä ja oikeusturvan heikkenemisellä vuorostaan voi olla vakavia ja kauaskantoisia kielteisiä taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Valiokunta painottaakin, että oikeusvaltiosta ja oikeusturvasta huolehtiminen ovat äärimmäisen tärkeitä valtion ydintehtäviä ja yhteiskunnan peruspilareita, jotka turvaavat yhteiskunnan vakautta ja turvallisuutta. Tällaisten ydintehtävien rahoituksen tulee olla kestäväällä pohjalla myös taloudellisesti huonoina aikoina.

Valiokunta korostaa rahoituksen riittävyyden merkitystä myös viranomaisketjun toimivuuden kannalta. Kaikilla oikeusprosessissa toimivilla eri viranomaisilla tulee olla asianmukaiset ja riittävät sekä tasapainoisesti jaetut resurssit, jottei asioiden käsittelyyn muodostu poikkeavien resurssien vuoksi "pullonkaloja". Jos ketjun loppupäässä toimivan tuomioistuinlaitoksen voimavaroja ei turvata, ketjussa aiemmin toimivien viranomaisten työn tuloksia ei voida varmistaa.

Jatkokäsittelylupajärjestelmä keskittää lainkäytön painopistettä käräjäoikeuksiin, minkä vuoksi käräjäoikeuksilla tulee olla asianmukaiset voimavarat, jotta ne voivat toimia tehokkaasti ja laadukkaasti (LaVM 24/2014 vp, LaVL 6/2015 vp). Esimerkiksi kolmen tuomarin kokoonpanoa tulisi voida käyttää nykyistä suuremmassa määrin.

Eduskunta on viime vuosina talousarvion käsittelyn yhteydessä lisännyt rahoitusta ruuhkautuneille tuomioistuimille. Vuoden 2016 talousarvion käsittelyn yhteydessä lisärahoitus oli 1,5 miljoonaa euroa. Tällä on voitu ruuhkautuneisiin tuomioistuimiin palkata noin 20 henkilötyövuotta. Ruuhkautuneisiin tuomioistuimiin kohdistettujen lisämäärärahojen avulla on voitu estää tilanteen paheneminen entisestään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ruuhkaisissa tuomioistuimissa käsittelyajat ovat edelleen koko maan tasoa pidemmät ja juttujen määrät suuret. Poikkeavaa on myös juttujen suurempi vaativuus. Edellä esitetyn valossa lakivaliokunta pitää ruuhkautuneiden tuomioistuinten tukemista edelleen tarpeellisena. Perustelluinta olisi kuitenkin huolehtia siitä, että tuomioistuinten perusrahoitus on asianmukaisella ja riittävällä tasolla, koska kertaluonteiset ja määräaikaiset lisämäärärahat vaikeuttavat tuomioistuinten toiminnan pitkäjänteistä suunnittelemista ja heijastuvat ongelmallisella tavalla myös virkasuhteisiin (ks. LaVL 6/2015 vp, LaVL 17/2014 vp, LaVL 6/2013 vp ja LaVL 12/2013 vp).

Tuomarikoulutus

Tammikuun alussa 2017 voimaan tulevaan tuomioistuinlain (1455/2015) myötä otetaan käyttöön uusi tuomarikoulutusjärjestelmä, johon liittyy koulutusvirkojen ja koulutuslautakunnan perustaminen. Koulutusvirat on tarkoitus perustaa siten, että lakkautetaan vastaava määrä esittelijöiden virkoja. Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 7/2016 vp) koulutuslautakunnan toimintamenojen arvioitiin olevan noin 0,3 miljoonaa euroa, mikä on tarkoitus rahoittaa ilman määrärahakehysmuutoksia. Viitaten esityksestä antamaansa mietintöön (LaVM 8/2016 vp) lakivaliokun-

Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp

ta pitää erittäin tärkeänä, että koulutuslautakunnalla on riittävät voimavarat, jotta se kykenee huolehtimaan laadukkaasti moninaisesta tehtäväkentästään. Lautakunnan voimavarojen riittävyyttä tulee seurata.

Tuomioistuinvirasto

Oikeusministeriö on asettanut tuomioistuinviraston perustamista valmistelevan toimikunnan, jonka määräaika päättyy helmikuun lopussa 2017. Toimikunnan mietintöä tultaneen hyödyntämään, kun viraston perustamista harkitaan poliittisella tasolla. Koska toimikuntatyö on kesken, tuomioistuinviraston perustamisen kustannuksia ei ole vielä arvioitu. Viraston perustaminen ei kuitenkaan vaikuta ensi vuoden talousarvioon, koska se voidaan perustaa aikaisintaan vuonna 2019.

Lakivaliokunta pitää toimikuntatyötä tärkeänä. Uuden viraston perustaminen aiheuttaa kustannuksia, mutta erillisellä tuomioistuinhallinnolla on valiokunnan mukaan merkitystä tuomioistuinten riippumattomuuden sekä niiden toiminnan kehittämisen ja suunnittelun kannalta.

Oikeusrekisterikeskus

Oikeusrekisterikeskuksen määrärahaksi esitetään 6,59 miljoonaa euroa. Momentin kehystasoa on nostettu 300 000 eurolla vuosille 2016—2018.

Oikeusrekisterikeskukselta saadun selvityksen mukaan viranomaisen taloudellinen tilanne on kuitenkin kriittinen. Oikeusrekisterikeskuksen mukaan toimintaa on jouduttu rahoittamaan kolmatta vuotta peräkkäin merkittävässä määrin edelliseltä vuodelta siirtyneellä määrärahalla. Tilanteen taustalla on erityisesti tietohallintomäärärahan alhaisuus. Viranomaisessa joudutaan käytännössä tekemään työtä manuaalisesti, vaikka siinä pitäisi käyttää tietotekniikkaa. Oikeusrekisterikeskuksen mukaan määrärahojen alhaisuuden vuoksi tietojärjestelmien toimintakunnon ja tietosisällön oikeellisuuden ja eheyden ylläpitäminen on vaarantunut eivätkä rahat riitä tietojärjestelmien kehittämiseen.

Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman tiedon mukaan Oikeusrekisterikeskuksen sähköisen asioinnin kehittämistehtäviä on päätetty hankkeistaa eORK-hankkeeksi. Oikeusministeriöllä ja valtiovarainministeriöllä on valmisteltavana tuottavuusyhteistyöpöytäkirja kehittämismäärärahan saamiseksi hankkeeseen. Tämänhetkinen arvioitu rahoitustarve on noin 4,5 miljoonaa euroa vuosina 2017—2019. Tavoitteena on kattaa pääosa rahoitustarpeesta valtiovarainministeriön tuottavuusrahasta. Oikeusministeriöltä saadun tiedon mukaan vuotta 2017 koskeva siirto on mahdollista toteuttaa vuoden 2017 täydentävässä talousarvioesityksessä. Omarahoitusosuuden suuruudesta ei ole vielä tarkkoja tietoja, mutta aiemmissa ICT-hankkeissa on edellytetty noin kolmannesta kustannuksista. Oikeusministeriön arvion mukaan hankkeen edellyttämää omarahoitusosuutta ei kuitenkaan voida ottaa Oikeusrekisterikeskuksen nykyisistä toimintamenoista, vaan se joudutaan kattamaan muulla tavalla.

Oikeusrekisterikeskuksen mukaan tasokorotustarve tietojärjestelmien ylläpitämiseksi ja pienkehittämiseksi vuosittaiseen budjettiin on 1 638 000 euroa. Tämän lisäksi määrärahaa tarvitaan edellä mainittuun tietojärjestelmien kehittämiseen tarkoitettuun eORK-hankkeeseen.

Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp

Lakivaliokunta toteaa, että Oikeusrekisterikeskus ylläpitää useita viranomaisille ja yksityiselle sektorille tärkeitä rekistereitä, kuten rikos- ja sakkorekisteriä, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriä, velkajärjestelyrekisteriä ja liiketoimintakieltorekisteriä. Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpanojärjestelmän kautta hoidetaan kaikkien varallisuusrangaistusten, menettämisseuraamusten, valtiolle tuomittujen korvausten ja useiden hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpano. Valiokunta katsoo, että Oikeusrekisterikeskuksen rekisterien käyttäjien samoin kuin rekisteröityjen henkilöiden oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että rekisterien tiedot ovat ajantasaisia, virheettömiä ja luotettavia. Myöskään manuaalisen työn tekeminen ei ole järkevää eikä taroituksenmukaista, koska henkilötyö lisääntyy ja kustannukset kasvavat.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta pitää tärkeänä, että Oikeusrekisterikeskuksella on asianmukaiset tietohallinnon määrärahat, jotka riittävät sekä tietojärjestelmien ylläpitämiseen että niiden kehittämiseen. Lakivaliokunta esittää, että valtiovarainvaliokunta ottaa Oikeusrekisterikeskuksen tietohallinnon määrärahatarpeet huomioon.

Pelson vankila

Lakivaliokunta kiinnittää erityistä huomiota myös Pelson vankilan huonoon kuntoon ja akuutteihin investointitarpeisiin. Valiokunta vieraili vankilassa 29.9.2016.

Pelso on 120-paikkainen suljetun ja avovankilan välimaastoon sijoittuva vankila, jonka erityispiirteisiin kuuluu muurien puuttuminen ja työ-/toimintapaikkojen sijoittuminen hyvin laajalle alueelle. Vankilan tilan pinta-ala on parhaimmillaan ollut lähes 4 000 hehtaaria. Pelson vankilan vankitoimintoja ovat muun muassa karja- ja lammastalous, peltoviljely ja metsänhoito, joiden osalta se kuuluu Pohjois-Suomen suurimpiin tiloihin.

Pelson vankilalta saadun selvityksen mukaan vankilan vankiosastot on rakennettu kahdessa erässä 1960- ja 1980-luvuilla. Vuonna 2009 aloitettiin valmistelut vankitilojen remontoimiseksi kokonaisuudessaan ja peruskorjaushanketta suunniteltiin vuoteen 2014 asti. Investointipäätöstä ei kuitenkaan tehty. Tilanne on nyt muuttunut, sillä vankilan 1960-luvun vankiosastoissa on aivan vastikään havaittu vakavia sisäilmaongelmia, minkä vuoksi kyseisten tilojen käytöstä on luovuttu lokakuun alusta alkaen. Tämän seurauksena vankipaikkamäärä on laskenut 58 vankiin. Jäljelle jääneet vankipaikat on sijoitettu 1980-luvulla rakennettuihin tiloihin, joissa myös tehdään nyt sisäilma- ja kuntomittauksia.

Pelson vankilan mukaan välitön investointitarve on 60—120 vankipaikan rakentamiselle riippuen loka-marraskuun vaihteessa saatavien tutkimustulosten johtopäätöksistä. Kokonaisuutena ja erityisesti vankilalogistiikan ja vankien aktivoimisen näkökulmasta toimivimpana ratkaisuna vankila pitää kaikkien vankipaikkojen korvaamista uudisrakenteilla. Kyse on lähinnä vankiosastojen eli asuintilojen rakentamisesta, ei tätä kokonaisvaltaisemmasta projektista.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että Pelson vankilan merkitys kyseisellä alueella on suuri. Kyse on merkittävästä työantajasta, joka toimii täytäntöönpanoyksikkönä poikkeuksellisen laajalta alueelta tuleville vangeille. On myös huomattava, että Pelson vankilan maa- ja metsätalouteen liittyvät vankitoiminnot ovat erityislaatuista ja vaikeasti korvattavia. Edellä esitetyn valossa lakivaliokunta tukee Pelson vankilaan investoimista ja pitää tärkeänä, että suunnit-

Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp

telutyö Pelson vankilan korvaamiseksi uudisrakenteilla käynnistetään välittömästi. Myös päätökset hankkeen vaatimista määrärahoista tulee tehdä vuoden 2017 talousarviosta päätettäessä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Lakivaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 14.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kari Tolvanen kok
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Mika Niikko ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Antti Rantakangas kesk
varajäsen Susanna Koski kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila

Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp
Eriävä mielipide 1

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1

Perustelut

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden tehokkaalla torjunnalla voidaan saada merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä. Panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat valitettavasti kokonaisuutena kääntyneet laskuun ja jäävät riittämättömiksi myös käsiteltävänä olevassa talousarvioesityksessä, ja niitä olisi perusteltua korottaa. Myös tuomioistuinten toimintamenoihin budjetoitua määrärahoja olisi syytä lisätä ottaen huomioon resurssipulasta johtuvat käsittelyaikojen pidentyminen sekä jutturuuhka. Näiltä osin esitystä olisi käsityksemme mukaan perusteltua korjata koskien syyttäjälaitoksen, muiden tuomioistuinten ja ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoja.

Harmaan talouden torjuntatyö on syyttäjälaitoksessa ollut tuloksellista. Talousrikossyyttäjien ajamista harmaan talouden rikosoikeudenkäynneissä valtiolle konfiskoitu rikoshiöty on ollut viime vuosina noin sata miljoonaa euroa vuodessa, mikä tekee panos-tuotossuhteesta valtiontalouden kannalta erittäin hyvän. Käytännössä kyse on törkeistä vero-, velallisen ja kirjanpitorikoksista, joissa talousrikostutkinnan tehokkuus riippuu olennaisesti siitä, missä määrin syyttäjälaitos kykenee hoitamaan käsiteltäväksi valmistuvia juttuja. Lisärahoitus syyttäjälaitokselle harmaan talouden torjuntaan vahvistaisi rikosvastuun toteutumista ja toisi myös lisätuloja valtiolle konfiskoitavan rikoshiödyn muodossa. Käsityksemme mukaan syyttäjälaitoksen toimintamenoihin momentille 25.30.01 tulisi esittää 2 100 000 euron lisäystä talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan.

Myös ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan tehokas ja riittävästi resursoitu toiminta ennaltaehkäisee osaltaan talousrikollisuutta ja harmaata taloutta. Pidämme perusteltuna ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin momentille 25.20.01 2 000 000 euron lisäystä.

Tuomioistuinten ruuhkautuminen ja käsittelyaikojen pidentyminen on merkittävä ongelma, joka korostuu erityisesti suuremmissa yleisissä tuomioistuimissa. Jutturuuhkaa on turvapaikkahakemuksista jätettävien valitusten vuoksi odotettavissa myös Helsingin hallinto-oikeuteen tai mahdollisesti useampiin hallinto-oikeuksiin, mikäli hallituksen suunnitelmat näiden valitusten käsittelyn hajauttamisesta toteutuvat. Yleisiä tuomioistuinta kuormittavat erityisesti laajat talousrikoksia koskevat oikeudenkäynnit. Esiitettyä laajemmat resurssit edistäisivät jutturuuhkan purkamista ja lyhentäisivät oikeudenkäyntien kestoja. Näillä perusteilla pidämme perusteltuna, että muiden tuomioistuinten toimintamenoihin momentille 25.10.03 osoitettaisiin 3 100 000 euron lisämääräraha.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp
Eriävä mielipide 1

Helsingissä 14.10.2016

Johanna Ojala-Niemelä sd
Suna Kymäläinen sd
Sanna Marin sd

Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp
Eriävä mielipide 2

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2

Perustelut

Oikeudenhoito

Oikeudenhoito on demokraattisen oikeusvaltiomme peruspilareita. Oikeudenhoidon toimivuus edellyttää myös, että kaikki ketjun osat eli poliisi, syyttäjä, tuomioistuin, vankeinhoito ja ulosotto toimivat. Tämä tarkoittaa, että esim. syyttäjälaitoksen resurssiongelmat näkyvät myöhäisemmässä vaiheessa tuomioistuimissa, koska asiat jäävät odottamaan eli ketjuun syntyy eräänlainen tukos. Tämä puolestaan johtaa käsittelyaikojen pitenemiseen, mikä heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Toimiva oikeudenhoito on ratkaiseva maamme kilpailukyvyllä. Yritysten on voitava luottaa siihen, että niiden asiat käsitellään joustavasti ja tehokkaasti tuomioistuimissa. Maallamme ei ole varaa vaarantaa oikeuslaitoksen toimivuutta ja ihmisten perusoikeutta oikeusturvaan. Tämän vuoksi oikeudenhoidon riittävän resurssitason turvaaminen on erittäin tärkeää. Myös turvapainehakijoiden oikeusturva tulee varmistaa riittävien resurssien muodossa.

Ennen eduskuntavaaleja 2015 poliittisten puolueiden välillä oli suuri yksimielisyys oikeudenhoidon tarvitsemasta tasokorotuksesta. Valitettavasti hallitus ei ole toteuttanut tätä tavoitetta riittävän suuressa määrin. Ruotsalainen eduskuntaryhmä kohdistaa varjobudjetissaan 3 668 000 euroa tuomioistuimien toiminnan vahvistamiseen.

Harmaa talous

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagoitokyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja Verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Toisin kuin Kataisen ja Stubbin hallitukset Sipilän hallitus ei valitettavasti ole päättänyt priorisoida harmaan talouden torjuntaa. Ruotsalainen eduskuntaryhmä kohdistaa vaihtoehtobudjetissaan 3 500 000 euroa tuomioistuinten voimavarojen turvaamiseen, jolla tehostetaan harmaan talouden torjuntaa.

**Valiokunnan lausunto LaVL 15/2016 vp
Eriävä mielipide 2**

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 14.10.2016

Eva Biaudet r